

УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСФОРМАЦІЇ
МАЙБУТНЬОГО

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інклюзія та соціальна взаємодія»

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

<https://uft.in.ua/>

Телефон: +38 (073) 047-26-26

E-mail: info@uft.in.ua

Викладач – Твердохліб Олександр Степанович, д.держ.упр., професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування

Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»					
Шифр та назва спеціальності	281 «Публічне управління та адміністрування»					
Назва освітньо-професійної програми	«Публічне управління та адміністрування»					
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)					
Статус навчальної дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	вибіркова					
Мова викладання	Українська					
Форма навчання	Семестр викладання	Обсяг навчальної дисципліни	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Підсумковий контроль
Денна	2–3 семестр	120 год, 4 кредити ЄКТС	20	20	80	Диференційований залік
Заочна	2–3 семестр		6	6	108	

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Анотація дисципліни	Дисципліна спрямована на формування компетентностей у сфері забезпечення рівного доступу до послуг, участі та соціальної інтеграції різних груп населення, включаючи вразливі категорії. Курс охоплює концептуальні основи інклюзії, її нормативно-правову базу та механізми впровадження в публічному управлінні. Розглядаються питання адаптації послуг для людей із обмеженими можливостями, забезпечення гендерної рівності, підтримки етнічних меншин, а також запровадження універсального дизайну. Особлива увага приділяється соціальній взаємодії, міжсекторальній співпраці, розвитку інклюзивного лідерства та комунікації в суспільстві. Дисципліна забезпечує теоретичну базу та набуття практичних навичок для розробки і впровадження інклюзивних політик у системі публічного управління
Мета і завдання дисципліни	Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних знань, умінь і навичок, необхідних для забезпечення інклюзії, соціальної рівності та взаємодії в системі публічного управління. Означене включає опанування методів розробки й реалізації інклюзивних політик, адаптації послуг для різних категорій населення, підтримки міжсекторальної співпраці, а також підвищення соціальної інтеграції та ефективної комунікації у суспільстві
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними
Результати навчання	Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

	<p>Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проєктами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проєктуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.</p> <p>Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.</p> <p>Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.</p> <p>Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень</p>
<p>Навички Soft skills</p>	<p><i>Комунікативні навички:</i> вміння виступати перед публікою, комунікабельність, емоційний інтелект, уміння слухати, ведення переговорів і проведення презентацій, командна робота, гнучкість мислення.</p> <p><i>Лідерські компетенції:</i> делегування та розподіл завдань, уміння приймати рішення, навички кризового менеджменту, наставництво та моніторинг, вміння вирішувати конфліктні ситуації, стратегії лідерства, сила переконання.</p> <p><i>Селф-менеджмент і вольові компетенції:</i> орієнтованість на результат, стресостійкість, ініціативність, здатність до швидкого навчання, гнучкість і адаптивність, самомотивація.</p> <p><i>Інтелектуальні навички для перманентного професійного розвитку:</i> креативність і логіка, творчі підходи, критичне мислення, вміння працювати з інформацією, дизайн-мислення</p>
<p>Методи навчання</p>	<p>Опанування змісту дисципліни відбувається шляхом проведення класичних та інтерактивних лекцій із застосуванням мультимедіа, колективних обговорень, дискусій, роботи в мікрогрупах і консультацій з викладачами. При цьому застосовуються такі засоби навчання: інформаційні (підручники і навчальні посібники, у т.ч. електронні), дидактичні (таблиці, навчальні відеофільми, презентації, демонстраційні приклади), технічні (аудіовізуальні засоби, засоби телекомунікацій, мультимедіа тощо)</p>
<p>Матеріально-технічні ресурси</p>	<p>Ноутбук. Мультимедійний проектор. Доступ до глобальної мережі Internet. Хмарні технології підтримки освітнього процесу: Google Classroom / Moodle (підтримка практичних занять) Google Meet / Zoom (онлайн-лекції, практичні заняття)</p>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОНСУЛЬТАЦІЇ

Відповідно до окремого графіка

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Зміст модулів
Змістовий модуль 1. Державна соціальна політика та її вплив на розвиток суспільства	Тема 1.1. Соціальна політика як умова функціонування соціально орієнтованої держави Забезпечення соціальної справедливості та стабільності в умовах сталого розвитку соціуму. Історичні аспекти розвитку та сучасний стан світової соціальної політики Роль та функції держави в реалізації соціальної політики в розвинених країнах. Сутність та основні ознаки соціальної держави. Роль соціальної політики у становленні соціальної держави. Соціальне партнерство та його роль у вирішенні соціальних проблем
	Тема 1.2. Україна як соціально орієнтована держава Нормативно-правовий фундамент соціально орієнтованості держави. Концепція соціальної політики та її реалізація в Україні Розвиток громадських організацій та їхній вплив на соціальну політику в Україні. Сучасний стан і проблеми фінансування соціальної сфери в Україні. Завдання післявоєнного відновлення добробуту українського соціуму
	Тема 1.3. Державна політика у сфері соціального захисту Соціальний захист. Соціальне забезпечення. Соціальна допомога. Соціальна підтримка. Історичні аспекти соціального захисту. Принципи, функції, на яких будується система соціального захисту в соціально орієнтованій ринковій економіці. Соціальний захист як система
	Тема 1.4. Соціальна структура суспільства Соціальна структура. Роль соціальної структури у формуванні суспільства. Основні елементи соціальної структури. Соціальні класи та стратифікація соціуму. Стратегії інтерпретації соціальної структури суспільства
	Тема 1.5. Соціальні відносини в суспільстві та соціальна взаємодія Роль соціальних відносин у формуванні суспільства. Типологія соціальних відносин. Роль комунікації у соціальних відносинах. Соціальна взаємодія. Відносини в організаційному середовищі. Перспективи розвитку соціальних відносин та соціальної взаємодії в Україні
Змістовий модуль 2. Роль інклюзії у формуванні соціально орієнтованої держави	Тема 2.1. Соціальне виключення Соціальне виключення в історичному контексті. Причини та ознаки соціального виключення. Типи соціального виключення та його наслідки. Стигматизація і дискримінація

Тема 2.2. Соціальна інтеграція

Соціальна інтеграція як наслідок еволюції суспільного сприйняття соціально виключених осіб. Стратегії соціальної інтеграції. Шляхи протидії соціальному виключенню

Тема 2.3. Соціальна інклюзія

Базові цінності соціальної інклюзії. Характеристика соціально дезадаптованих груп. Шляхи, моделі та особливості соціальної інклюзії окремих категорій соціуму

Тема 2.4. Соціальна інклюзія людей похилого віку

Проблема старіння населення в сучасному світі. Соціально-психологічні характеристики людей похилого віку. Ейджизм: сутність та форми прояву. Особливості соціальної інклюзії людей похилого віку

Тема 2.5. Соціальний статус індивіда і державна програма безбар'єрності

Роль соціального статусу у формуванні ідентичності індивіда. Складові соціального статусу. Роль і місце державної програми безбар'єрності. Безбар'єрність та інклюзивне суспільство. Реалізація програми безбар'єрності в різних сферах суспільного життя

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ**Основна література:**

1. Абетка інклюзивності і толерантності / [ред.: М. Онуфрик] ; ГО “Соціальна синергія”. [Київ] : Теза, 2020. [36] с.
2. Аверіна К. С. Соціальна політика : навч. посіб. / Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. Мелітополь : Люкс, 2020. 252 с.
3. Актуальні питання соціальної політики України : колект. монографія / [Л. Ільчук та ін.] ; НАН України, НДІ соц. політики. Київ : Вишемирський В. С. [вид.], 2021. 299 с.
4. Александров Д. О. Теоретичні основи соціальної взаємодії : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т, 2019. 267 с.
5. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 239 с.
6. Дашенкова Н. М., Коробкіна Т. В. Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності : [навч. посіб.] / Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. Харків : ХНУРЕ, 2021. 96 с.
7. Добровіцька О. О. Підготовка майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії в умовах інклюзивного середовища : монографія. Київ : Талком, 2021. 253 с.
8. Домінанти становлення інклюзивного соціуму в Україні : монографія / [М. М. Тріпак та ін.] ; за заг. ред. А. Тріпака, С. Петрухи, А. Тимківа ; Навч.-реабілітац. закл. вищ. освіти “Кам’янець-Поділ. держ. ін-т”. Кам’янець-Подільський : Західноукр. нац. ун-т, 2022. 456 с.
9. Дорошенко В. С. Соціальна політика як інститут публічного управління: теорія та евристика : [монографія] / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Біла Церква : Білоцерківдрук, 2022. 263 с.

10. Інклюзія в дії: стратегії впровадження в Україні та світі : колект. монографія / [К. М. Біницька та ін.] ; Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2022. 325 с.
11. Інклюзія. Форми роботи : [посібник] / [С. Дмитренко та ін.]. Київ : Перше вересня, 2019. 199 с.
12. Капітан О. І. Адміністративно-правове регулювання діяльності суб'єктів формування та реалізації соціальної політики України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія. Київ : Людмила, 2021. 199 с.
13. Кожина А. В. Публічне управління інклюзивним місцевим розвитком: теорія, методологія, практика : монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ ; Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2020. 450 с.
14. Медяник В. А. Організаційно-правові засади адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в Україні : монографія. Запоріжжя : Гельветика, 2021. 405 с.
15. Скільська М. І., Сухорукова Н. С. Інвалідність в інклюзивному суспільстві : навч. посіб. / Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". Київ : Талком, 2022. 86 с.
16. Соціальна робота у період кризових змін. Сучасні візії = Praca socjalna w okresie zmian kryzysowych. Wizje nowoczesne : колект. монографія / [М. Ю. Галатюк та ін.] ; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. Рівне : Волинські обереги, 2023. 306 с.
17. Супрун Д. М. Професійна ідентичність фахівців в умовах інклюзивного суспільства : навч.-метод. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. 107 с.

Допоміжна література:

1. Інклюзивна економіка: теорія і практика : монографія / [М. Д. Балджи та ін.] ; Одес. нац. екон. ун-т. Київ : Гуляєва В. М., 2021. 365 с.
2. Красота О. В. Соціальна інклюзія у макроекономічній стабілізації національної економіки : монографія. Кам'янець-Подільський : Паньков А. С. [вид.], 2023. 383 с.
3. Методичні матеріали для підготовки громадських радників з інклюзії у рамках проєкту "Агенти громадянських змін" / [уклад.: І. Саранча, С. Ілліч]. Вінниця : Твори, 2020. 27 с.
4. На шляху до інклюзії: соціальна робота з дітьми з інвалідністю та їхніми сім'ями. Житомир : ТОВ "505", 2024. 380 с.
5. Осетрова О. О., Глазунов С. В., Лоза Т. В. Соціальна політика : [навч. посіб.] / Дніпров. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпро : РВВ ДНУ, 2020. 80 с.
6. Теоретичні засади та прикладні аспекти реалізації соціальної політики в умовах макроекономічної нестабільності в Україні : монографія / [Ю. Б. Іванов та ін. ; за ред. О. Ю. Полякової, Ю. Б. Іванова]. Харків : Лібуркіна Л. М., 2021. 205 с.
7. Тріпак М. Соціально-економічні детермінанти діяльності інклюзивних інституцій в умовах глобалізації : [монографія]. Кам'янець-Подільський : ТНЕУ, 2020. 277 с.
8. Тупиця О. Л., Тіт О. Г. Політика соціального партнерства : навч. посіб. / Дніпров. нац. ун-т ім. О. Гончара. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 400 с.
9. Філософсько-психологічні проблеми соціальної взаємодії в системі сучасного управління : монографія / [Н. Г. Діденко та ін.] ; Донец. держ. ун-т упр. Кривий Ріг : Роман Козлов [вид.], 2019. 190 с.

Інформаційні джерела та Internet-ресурси:

1. <https://www.rada.gov.ua/>
2. <https://www.kmu.gov.ua/>
3. <https://www.president.gov.ua/>
4. <https://www.msp.gov.ua/>
5. <https://nssu.gov.ua/>